

Ivice Dačića i njegove stranke. Nažalost, jedini politički sukob koji se u ovom trenutku odvija u Srbiji a koji bi mogao biti od dalekosežnijeg značaja jeste upravo sukob Vučić-Dačić. No, u pojmovnom polju Kaića taj sukob ne može ni da se vidi, a kamoli da se opiše. Kaić sluti da je Dačić ugrožen, da Vučiću pretila opasnost, ali ne ume da detektuje odakle obojici stižu pretnje. I onda pribegne simboličkom projektovanju „građanističke crkve“. No, ne zaustavlja se na tome, nego bez zazora „građanističku crkvu“ izjednačava sa pokretima na krajnjoj desnici. Iako je tu reč o jednom simboličkom prekomponovanju i učitavanju, slika ipak konačno postaje celovita – Vlada je ugrožena, a pretnje stižu sa krajnje leve i desnice, između kojih uostalom ni nema razlike.

Kako je moguće da Kaić građansku opciju, oličenu recimo u onome što je nekada predstavljao Građanski savez Srbije a danas politički zastupa Žarko Korać, vidi kao neku radikalnu politiku? Pre svega, u smislu leve i desnice, ova politička opcija je mnogo bliže centru, nego krajnjoj levisci. Nadalje, otkud je isto radikalno zalaganje za istinu o devedesetima i radikalno zalaganje za eliminaciju svih koji ne ispunjavaju etničke standarde srpske desnice? Meni su takva izjednačavanja znak krajnjeg ideološkog slepila. No, Kaić na to ima spreman odgovor – sve i da jeste ideološki slep, misli on, to ga ne sprečava da se dobro snalazi u političkom polju. Govoreći o Zoranu Đinđiću, Kaić s poštovanjem piše o „pragmatizmu koji po definiciji teži da bude potpuno indiferentan prema svakom ideološkom percipiranju stvarnosti, svakom simbolu, totemizaciji i svemu što je postalo nakalemljeno“. Kako bi odmerio validnost svoje interpretacije političkog delovanja Zorana Đinđića, Kaić bi trebalo da pročita polemiku koju su o Đinđićevoj politici vodili Aleksandar Molnar i Vesna Pešić. Možda će mu biti zanimljivo da vidi kako Vesna Pešić brani Đinđićeve poteze upravo od tumačenja koja u prvi plan ističu pragmatizam pokojnog premijera. Zanimljivo je i to što Kaić misli da pragmatizam nema ideološki sadržaj. Treba se samo zapitati šta se uzima za pragmatično i kako se procenjuje pragmatičnost, pa shvatiti da iza svake pragmatičnosti mora stajati neki svetonazor: i pragmatičnost podrazumeva neku elementarnu etičku podelu na dobro i loše. To nas dalje vodi ka zaključku da o tim svetonazorima možemo takođe suditi. Konačno, u krajnjem izvodu moramo prihvatiti kao činjenicu da nema percepcija stvarnosti koje nisu ideološke. Pragmatizam o kome Kaić govori sklanja u stranu ideologiju ne zato što je nema ili što nije bitna, nego zato što hoće da je zaštiti od preispitivanja. Rekao bih da sâm Kaić, optužujući druge za ideološko razumevanje stvarnosti i robovanje simbolima, teži da pragmatizam sopstvene odluke da podrži Dačića spasi od ideološkog preispitivanja. No, pošto to nije moguće, bilo bi fer da kaže unutar kog normativnog okvira njegova podrška Dačiću postaje legitimna. Kada se to zapita, stići ćemo do priče o novom ustavu.

I ovde sad samo par rečenica koje su upućene i Kaiću i Milutinoviću. Milutinović kaže da u mom „programu“ ustav „zauzima poziciju aksiome u nekom deduktivnom sistemu“. Ne razumem šta Milutinović pod ovim misli. Prvo, ustav nije aksiom nego normativni okvir. Liberalni ustav, povrh toga, predstavlja jednu specifičnu vrstu normativnog okvira koji drži na okupu društvo u kome postoje razni, pa i međusobno isključivi „deduktivni sistemi“, koje je ovde bolje nazvati „sveobuhvatnim doktrinama“. Iako imam veliko poštovanje za niz sholastičkih mislilaca koji su se borili da na osnovu ideje prirodnog prava ospore pravo vlastodržaca na neograničenu vlast, te u tom smislu čak verujem da bi neki od njihovih stavova i danas mogli da vrede u feudalno parcelisanoj Srbiji, ipak su mi bliže ideje modernog konstitucionalizma koji nastaje upravo iz potrebe da se omogući zajednički život unutar društva u kojem razni ljudi prihvataju različite aksiome na osnovu kojih grade svoje slike sveta. Srbija takav ustav i dalje nema. Ja mislim da je to ozbiljan problem. Milutinović i